

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**
Yazı: **63**

SU Kök Sözcüğü

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

İnsan su içmeden yaşayamaz. Yaşam büyük olasılıkla suda başlamıştır. Gezegenimizin yüzeyinde %70 su bulunmaktadır. Bunun %97 si tuzlu su ve %3 ü tatlı sudur. İnsanlar eski dönemlerde tatlı su kaynaklarını aramışlar, su kenarına yerleşmişlerdir. Henüz gelişmiş bir iletişim diline sahip değilken bile, kadim dönemde yaşamış olan insanlar 'su' kök sözcüğünü üretmiş ve kullanmışlardır. /Su/ kök sözcüğü dilimizde alıntı bir sözcük olmayıp, Asya'dan yayılan Ön-Türk toplulukları sayesinde birçok dile geçmiştir. **11** sayılı **Çin Yazısının Kökeni** başlıklı yazımda şu açıklamayı yaptım:

Japonca Kun okunuş tarzında /su/ anlamını içeren işaret mizu olarak okunur. Mizu sözcüğün tam anlamı /meyve suyu/ olmaktadır, çünkü 'mi' Japonca /meyve/ demektir. Şu halde ZU sözcüğü açıkça SU sözü olmaktadır. Aynı işaretin Çince'deki On okunuşu /Sui/ olması, Ön-Türk kökenli 'su' kök sözcüğü ile doğrudan ilişkili olduğuna kanıttır.

Keza Sümer dilinde "**Abzu**" ve Akad dilinde "**Apsu**" içilebilen tatlı suyu belirten sözcüklerdir. Abzu sözünü AB-ZU şeklinde ayırırsak, birinci sözcüğün Farsça /su/, ikincisinin de Türkçe /su/ demek olduğunu görüyoruz. Demek ki Asya kaynaklı 'su' sözü Sümerceye, Akadcaya, Asurcaya ve oradan Farsça ile Yunancaya dahi geçmiştir. Yunanca **Abyssos** sözü Fransızca ve İngilizcede "**Abyss**" şeklinde kısaltılmış, dibi görünmeyen derin su çukuru anlamını kazanmıştır. Kanıtı da Sümer ve Akad kaynaklarında göllerdeki, derelerdeki ve kuyulardaki içilebilen suların **abzudan** ortaya çıktığı belirtilmiş olmasıdır. Babil dilinde yazılmış olan yaratılış destanı **Enuma Eliš** şöyle başlar (1):

Üstteki göğün ve alttaki yerin adı bile yokken onların kaynağı olan tatlı su okyanusu Abzu vardı.

Sümer inancına göre dünya oluşmadan önce **Abzu** vardı. Nitekim kadim Altay yaratılış destanına göre de başlangıçta **her taraf sularla kaplı** idi (2). Tanrı **Ülgen** bir kuş gibi suların üzerinde uçmakta, ancak konacak bir yer bulamamaktaydı.

Sümer kültürünün etkisiyle Mezopotamya topluluklarının dilinde durgun su bulunduran havuzlara veya kaplara **abzu** denmiştir (3). Gerek Asya destanlarında gerekse Mezopotamyalı Sümerlerin yaratılış destanında kaynak olan su okyanusundan söz ediliyorsa, bu inancın ortak bir kökene dayanması gerekir. Her tarafın su ile kaplandığı kadim Nuh tufanından ilk söz eden Sümer tabletleridir. Bize Hazreti Nuh olarak aktarılan bu kişinin Sümerce adı **Ziusudra**'dır ve adında 'su' kök sözcüğünün bulunuşu anlamlıdır.

'Su' sözü Asya kökenli Ön-Türk toplumların dilinde **sub** şeklindeydi ve yeraltındaki durgun tatlı su için kullanılıyordu. Akarsu sözü ise hem temiz ve berrak suyu, hem de akan, akışkan suyu belirten "ak" kök sözcüğünden türemiştir. Nitekim "ak" kök sözcüğünün bir diğer anlamı "beyaz renk" olmaktadır. Asya halkı olan Yakutların ve Dolganların dilinde su sözü **/U/** şeklinde kısalmıştır. Fransızca **seau** (okunuşu so) su kovası ve İngilizce **sea** (okunuşu si) deniz demek olup, kadim Almandaki **/see/** ve **/zee/** sözcüklerinden dönüşmedir. Latince **sub** sözü öntaki olarak "altta duran", yani durgun su için kullanılmıştır. İngilizcede sub- öntakısıyla türetilmiş 125 sözcük bulunmaktadır. Hem Türkçe hem de Moğolca 'suburgan' sözü değerli eşyaların saklandığı yeraltı odası demektir.

Ön-Türk Su damgası	Orhun S ₁ 	Kadim Mısır MU (Su)	Erken Yunan S Z
 Oz damgası	Orhun S ₂ 	Finike Zayn	Geç Yunan Sigma Zeta

S ile Z sesleri oldukça yakındır ve benzer damgaların oluşmasına neden olmuşlardır. Kadim Ön-Türk kültürünün su damgası dalgalı kırık bir çizgidir. Öze (göge) doğru yükselen dalgalı kırık çizgi "ozlaşmak" (öze kavuşmak) anlamını içeren **Oz** damgasıdır. Zamanla Orhun abecesinde kalın seslilerle okunan S1 ve ince seslilerle okunan S2 harfleri oluşmuştur. Zeta harfinin kökeni de **Oz** damgası olabilir.

Sümer çivi yazısında 'su' için kullanılan ve 'ma' olarak okunan şekillerden **5** sayılı **Çivi Yazısından Harf Yazısına** başlıklı yazımda söz ettim. Nitekin Sümer kökenli 'mâ' sözü Arapçada 'su' demektir. 'S' sesiyle 'M' sesi yakın ilişkilidir ve Latin abecesindeki M harfi Ön-Türk su damgasıyla ve kadim Mısır Mu hiyeroglifiyle ilişkili olup, 'sigma' harfinin saat yönünde 90 derece dönmüş halidir. Mısırın hiyeroglif yazısında, yukarıda gösterildiği gibi, M harfi üç adet üst üste binmiş kırık çizgi oluyor. Demek ki M ile S ilişkisi kadim dönemlerden gelmektedir. Bu ilişkiyi su, süt, mu, ma, İsveççe myölk, İngilizce milk sözcüklerinde buluyoruz. M harfi EM olarak da okunabilir ve "süt emmek" fiilinin kökü de olabilir. Hatta batık kıta **MU**'nun adında dahi su damgasıyla kadim bir bağlantı olabilir.

Kaynaklar:

- (1) http://en.wikipedia.org/wiki/En%C3%BBma_Eli%C5%A1
- (2) [http://tr.wikipedia.org/wiki/Yarat%C4%B1l%C4%B1%C5%9F_Destan%C4%B1_\(Altay\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Yarat%C4%B1l%C4%B1%C5%9F_Destan%C4%B1_(Altay))
- (3) **Ötüken'den Vatikan'a Arınak**, Ünal Mutlu, İkinci Adam Yayınları, sayfa 38, 2011, İstanbul.